

Portret Rivers International

Rivers International in Arnhem-Zuid: achtergrond

Een internationale school met een eigen gezicht

Rivers International is een unieke combinatie van peuterschool, basisschool en voortgezet onderwijs in één gebouw, waarbij lesgeven in het Engels plaatsvindt. Dit portret zoomt in op de basisschool, met elf groepen van 18 tot 22 leerlingen. Als internationale school trekt Rivers leerlingen en leerkrachten van over de hele wereld. Deze diversiteit zien zij als een verrijking: de school benut de rijkheid aan verschillende achtergronden en ervaringen van zowel hun leerkrachten als leerlingen.

De internationale setting vraagt om flexibiliteit. Naast aandacht voor de academische ontwikkeling van leerlingen, is er ook nadrukkelijk oog voor hun sociale behoeften. Veel leerlingen zijn nieuw in Nederland of Arnhem en moeten wennen aan een andere cultuur en omgeving. Rivers helpt hen hierbij.

Acht jaar ervaring met formatief handelen

Rivers International werkt al zo'n acht jaar met de principes van formatief handelen. In 2019 maakten ze een inspirerende reis naar Australië, waar ze onder andere met John Hattie aan de slag gingen. Deze ervaring gaf hen nieuwe inzichten en energie.

Ongeveer tien jaar geleden betrokken ze een nieuw schoolgebouw – een mijlpaal die hen de unieke kans bood om hun onderwijs volledig opnieuw vorm te geven. Wat voor school wilden ze zijn? En welke cultuur wilden ze creëren? Deze vragen vormden het startpunt voor een frisse, doordachte aanpak, met formatief handelen in het middelpunt.

Formatief handelen volgens Rivers International

Een fundamenteel uitgangspunt

Voor Rivers International is formatief handelen veel meer dan een onderwijsmethode of een tijdelijke aanpak – het is de kern van hun onderwijsvisie. Het is niet zomaar iets wat je *doet*, maar iets wat je *bent*. Een fundamenteel uitgangspunt dat het hele schoolleven doordringt en vormgeeft.

Hoewel Rivers International al acht jaar werkt volgens de principes van formatief handelen, zien zij zichzelf nog steeds als 'reizigers op een weg': een reis zonder eindpunt, waarin voortdurend leren, bijstellen en groeien centraal staan. Daarbij richt de formatieve aanpak zich niet alleen op de leerlingen, maar ook op het leerkrachtenteam en hoe zij werken en de school vooruit brengen.

'Het is niet zomaar iets wat je doet, maar iets wat je bent.'

Géén standaardrecept

Wat Rivers bijzonder maakt, is dat zij formatief handelen niet zien als een standaardrecept dat overal hetzelfde toepasbaar is. Integendeel: elke school moet haar eigen unieke weg vinden, passend bij haar cultuur, haar leerlingen en haar docenten. Het vraagt om een persoonlijke, ambitieuze visie – een visie die begint bij de kernwaarden van de school en de kracht van iedere individuele leerkracht benut. Want alleen als een school ambitieus is, duidelijke doelen stelt en vasthoudt aan wat echt belangrijk is, komt formatief handelen écht van de grond.

Haalbare, maar niet-onderhandelbare focus

Neem bijvoorbeeld hun aanpak in de beginjaren: Rivers koos bewust voor een haalbare, maar niet-onderhandelbare focus. Met het boek van Shirley Clarke – een internationale autoriteit op het gebied van formatief handelen – als leidraad, selecteerden zij concrete doelen om binnen een schooljaar te

realiseren. Niet te veel tegelijk, maar wel met de duidelijke afspraak: dit gaan we doen, en dit is niet vrijblijvend. Zo creëerden zij ruimte voor groei, zonder de lat te hoog te leggen.

Samen leren, samen groeien

In de afgelopen zeven à acht jaar heeft Rivers International veel scholen ontvangen die zelf met formatief handelen aan de slag wilden. Deze bezoeken waren niet alleen waardevol voor de gasten, maar ook voor Rivers zelf. Ze hielpen hen om scherper te krijgen waar ze voor staan en waarom ze doen wat ze doen.

Voor de leerkrachten van Rivers betekende dit eigenaarschap en zelfvertrouwen: weten waar je voor gaat en er vol overtuiging in geloven. Want groeien doe je niet alleen – door te delen, leer je het meest.

Growth mindset

Voor Rivers International is formatief handelen onlosmakelijk verbonden met een growth mindset. Het draait, zowel bij leerlingen als leerkrachten, om het besef dat leren niet gaat over perfectie, maar over vooruitgang – en dat fouten maken daarbij hoort.

Wat voel je als je iets moeilijks tegenkomt, volhoudt en uiteindelijk je doel bereikt? Dat is waar het om gaat: intrinsieke motivatie opbouwen.

Formatief handelen: wat zie je in de klas? En in de school?

‘Stages, not ages’: leren op eigen tempo

Bij Rivers International is het vanzelfsprekend dat elke leerling op eigen niveau en in eigen tempo werkt aan persoonlijke doelen. Het is een schoolcultuur waarin leerlingen elkaar niet afrekenen op verschillen, maar elkaar juist ondersteunen. De gedachte is niet: *jij kunt dit niet*, maar: *ik kan dit al, hoe kan ik jou helpen om het ook te leren?*

Deze manier van kijken past bij de growth mindset die Rivers zo belangrijk vindt; een voorwaarde om formatief handelen echt te laten werken. Daarom hanteren ze het principe: ‘stages, not ages’. Niet de leeftijd bepaalt wat een leerling zou moeten kunnen, maar het ontwikkelingsniveau waarop hij of zij zich bevindt.

‘Ik kan dit al, hoe kan ik jou helpen om het ook te leren?’

Een klaslokaal dat meegroeit met de leerling

Bij Rivers International is de inrichting van het klaslokaal geen toeval, maar het resultaat van doordachte keuzes – en een proces dat nog steeds evolueert. Zo zijn er geen vaste plekken, maar is er ruimte voor flexibel zitten. In de klas vind je hoge tafels, lage tafels, vloerplekken en aparte zitgedeeltes. Leerlingen kiezen zelf waar ze het beste kunnen leren. De leerkracht stuurt waar nodig bij, zodat de omgeving het leren optimaal blijft ondersteunen.

Toch merkt de school dat deze aanpak niet altijd direct past. Zo hebben leerlingen aan het begin van het schooljaar soms behoefte aan houvast – een vaste plek waar ze zich thuis voelen, een plek die ‘van hen’ is. Daarnaast werken leerlingen met vaste ‘talk partners’, die elke twee weken wisselen. Zo leren ze samenwerken met klasgenoten van verschillende niveaus en met uiteenlopende vaardigheden in het Engels.

Om snel inzicht te krijgen in het begrip van leerlingen, wordt er veel gewerkt met whiteboardjes. Vanaf de middenbouw gebruiken leerlingen speciale bordjes met een oranje en een groene kant. Voelen ze zich zeker van hun antwoord? Dan schrijven ze het op de groene kant. Twijfelen ze? Dan gebruiken ze de oranje kant. Zo wordt leren zichtbaar – voor de leerling én voor de leerkracht.

Een gemeenschappelijke taal

Binnen Rivers is een eigen taal ontstaan, vol kleine rituelen en afspraken die de schoolcultuur versterken. Zo werken ze met de 'tickled pink, green for growth'-methodiek van Shirley Clarke. Leerlingen die iets al goed beheersen ('tickled pink') kunnen optreden als coach voor klasgenoten die nog aan het leren zijn. Daarbij is het belangrijk dat elk kind weleens die coachrol mag vervullen – niet alleen de 'high achievers'.

Een ander kenmerk van de school is de 'no eraser'-aanpak: fouten worden niet weggeveegd, maar blijven zichtbaar. Zo wordt het leerproces letterlijk en figuurlijk in beeld gebracht.

Ouders als partner in het leerproces

Bij Rivers International worden ouders niet alleen op de hoogte gehouden, maar actief betrokken bij het leerproces van hun kind. Via een app krijgen ouders continu inzicht in de ontwikkeling en het leerproces van hun kind, in plaats van alleen aan het einde van het jaar via een rapport. Zo delen leerlingen bijvoorbeeld hun 'tickled pink'-moment – iets waar ze trots op zijn – of hun 'green for growth'-doel: een vaardigheid waar ze zich verder in willen ontwikkelen. Soms vragen kinderen zelfs via de app of ouders hen thuis met iets kunnen helpen. Zo wordt leren een gedeelde ervaring.

Leiderschap delen

Bij Rivers geloven ze in de kracht van iedereen. Daarom zetten ze in op 'distributed leadership': leiderschap dat wordt gedeeld, zodat alle leerkrachten – of ze nu net beginnen of al jaren ervaring hebben – eigenaarschap voelen en hun stem laten horen. Want de beste ideeën ontstaan wanneer iedereen zich gezien, gehoord en verantwoordelijk voelt.

Wat vraagt formatief handelen van leerkrachten – en hoe ondersteunt Rivers hen?

Formatief handelen zoals Rivers International het toepast, vraagt veel van leerkrachten – en daarom ook veel van de school. Het uitgangspunt is helder: je staat er niet alleen voor. Daarom werkt Rivers vooral samen, in een cultuur van vertrouwen, reflectie en gedeelde verantwoordelijkheid.

Essentiële vaardigheden: flexibiliteit, kwetsbaarheid en een lerende houding

Omdat samenwerken centraal staat, is het belangrijk dat leerkrachten niet alleen oog hebben voor hun eigen klas, maar ook voor het team. Ze moeten flexibel zijn: lessen plannen op de lange termijn is minder vanzelfsprekend. In plaats daarvan vraagt het om dagelijkse reflectie: hoe verliep vandaag? Waar lagen de uitdagingen? En hoe geef je daar vervolgens op een flexibele manier invulling aan? Het vraagt om een andere mindset – een mindset die gericht is op groei, aanpassingsvermogen en continu leren.

Daarnaast is kwetsbaarheid een kracht. Leerkrachten moeten durven delen wat niet goed ging, openstaan voor feedback en elkaar kritisch bevragen. Ook experimenteren hoort erbij: uitproberen wat werkt, onderzoeken hoe je iets het beste uitlegt en leerlingen optimaal ondersteunt.

De rol van de leerkracht is dan ook niet die van kennisoverdrager, maar van facilitator. Na een korte instructie zijn leerkrachten vooral in beweging: ze begeleiden, observeren en stimuleren het leren dat in het klaslokaal plaatsvindt.

Vroeger werkte Rivers nog met vaste methodes, maar die zijn inmiddels losgelaten. Voor beginnende leerkrachten kan dat soms zoeken zijn: er is minder houvast, minder 'kant-en-klaar'. Juist daarom is samenwerking tussen collega's zo cruciaal. Leerkrachten moeten niet alleen goed op de hoogte zijn van de leerlijnen, maar ook een diep begrip hebben van het curriculum – wat komt ervoor en wat volgt erna? En als je wilt dat leerlingen een doel bereiken, hoe breek je dat dan op in haalbare stappen, afgestemd op de unieke behoeften van de kinderen in je klas?

Samenwerken als gamechanger

Wat voor Rivers een echte doorbraak betekende, was het structureel werken in teamverband. Niet in je eentje lessen voorbereiden en uitdagingen aangaan, maar elke week samen reflecteren, plannen en leren. Daarvoor is tijd nodig – en niet zomaar tijd, maar geprioriteerde tijd, zodat het niet pas aan het eind van een drukke dag gebeurt, wanneer de energie op is.

Elke week heeft elke 'pod' – grofweg ingedeeld in kleuterbouw, vroege middenbouw, late middenbouw en bovenbouw – 90 minuten om samen te werken. Deze tijd wordt vrijgemaakt door leerlingen op die momenten een combinatie van muziek en gym te laten volgen bij een vakleerkracht. Deze 'collabs' gaan verder dan alleen plannen: leerkrachten brengen uitdagingen in, denken na over hoe ze vaardigheden het beste kunnen aanleren en hoe ze optimaal kunnen aansluiten bij de behoeften van leerlingen. Binnen een pod werken teams zoveel mogelijk op dezelfde manier, met een vergelijkbare inrichting van het onderwijs. Door de jaren heen zijn deze collabs steeds efficiënter en effectiever geworden: teams weten beter hoe ze de tijd optimaal kunnen benutten.

Naast de collabs is er een fulltime 'Leader for Learning' die fungeert als mentor en overziet waar extra ondersteuning nodig is. Een uitdaging die Rivers onderkent – en niet onderschat – is het effect van uitval of verloop van leerkrachten. Want deze manier van werken vraagt om continuïteit, vertrouwen en een team dat samen groeit.

Tot slot: formatief handelen als gedeelde cultuur

Rivers International laat zien dat formatief handelen pas echt tot zijn recht komt wanneer het meer is dan een set technieken. Het is een gezamenlijke manier van kijken en 'zijn': naar leerlingen, naar leren en naar ontwikkeling. In de klas zie je dit terug in het principe '*stages, not ages*', in een leeromgeving die meebeweegt, en in een gemeenschappelijke taal waarin fouten niet worden uitgewist maar benut.

Tegelijkertijd speelt het zich niet alleen af tussen leerkracht en leerling. Rivers maakt formatief handelen ook zichtbaar in samenwerking binnen teams, in gedeeld leiderschap en in de manier waarop ouders als partner worden meegenomen. De rode draad is steeds dezelfde: leren wordt gezien als iets dynamisch, iets dat je samen vormgeeft en waar je nooit 'klaar' mee bent.

'Leren is iets dynamisch, iets dat je samen vormgeeft en waar je nooit 'klaar' mee bent.'
